

Velikonočna priloga "Enakopravnosti"

SAVA - NEKDAJ VAŽNA CESTA

Silna je reka, gigantska, kadar vsa spenjena dere in podira, si grize nova pota, odnaša tod in naplavlja tam. Silnejša je kot vihar in ogenj. Večna je. Vse v njej in okrog nje se neprestano menjava, ona ostaja. Veličastna je še, kadar se vsa majhna in utrujena pretaka po strugi in grize in vijuga preko sočnih polj z vasicami in mesti ali kadar se liže na dnu skalnega korita in strmijo vanjo visoke stene s skrivenčinimi drevesi ter se nad njo spreletavajo ptice. Nikdar ni slaba ali usmiljena. Vedno nekaj v njej ali nad njo, kar je kot nikoli izrečena, težka skrivnost, vest, nakana, drget. Daje in jemlje, zida in razdira, gradi in ruši, kot da je razumno in živo bitje, ki ga nikoli ne bomo razumeli. V njej so tisočletja izkušenj, v njej je modrost tudi takrat, kadar se nam zdi najbolj brezumna. Daje, čeprav tisti čas jemlje. Vedno je kdo na vrsti, ki od nje živi ali umira.

Reka je usoda krajem, po katerih se preliva. Usoda telesa in dobrin tako kot usoda duš ob njenih bregovih. Reka je tako kot zemlja, kot zrak ali svetloba in toplota, življenje samo. Morje, reka, potok, žuboreči vir izpod mahovite skale ali pa droben hlap, zgubljen in neviđen v vsemirju — del stvarstva kakor človek, ista večnostna slika. Oba nerazdružna, drug drugemu začetek in konec. Poezija in stvarnost...

Rimljanom je bila Sava stvarnost v še večji meri kot dandanes nam. Za zvezo med domovino in provincami so se posluževali Ljubljani — Navporta ali "Brodove nosečega" toka in Save. Od Ogleja do Vrhnike so zgradili cesto ter po Ljubljani in Savi prihajali do Donave in dalj, širili svojo kulturo, vnašali svoje bistvo.

Potem je prišel propad imperija. Tja do 11. stoletja so divjale vojne vihre in reka je drvela svoja pota brez haska. Divja, polna ovir, nevarnih brzic je brodarstvu le uporno služila. Tu so že vojne 16. in 17. stoletja. Šele zdaj spoznajo važnost reke za prodiranje armad. Izboljšujejo, regulirajo, toda za silo. Leta 1717 postane Trst pro-

sta luka. Razmahne se brodarstvo. Od Trsta in Reke drži odsej tudi vodna pot proti Dunaju in dalje. Nekaj let kasneje, leta 1725, je general Schmettau pregledal s svojimi inženirji vso reko do Beograda in podal poročilo, kaj, kako in kje je treba izboljšav, regulacij.

Ljubljani je tudi takrat tekla leno, poplavljala barje. Ob bregovih so zasadili hraste in bukve, ki naj bi varovale brodove pred viharji, za časa poplav pa, ko se je barje spremenilo v eno samo morje, naj bi nasadi na obeh bregovih kazali varno smer korita. Odstranili so iz struge nevarne kleči, čeri in druge ovire.

Zgradili so drage vlačilne poti za potezanje brodov proti toku. V tem oziru je bilo največ storjenega v zasavskih tesneh, ki se začenjajo pri postaji Sava ter segajo do Zidanega mostu.

Povsem drugačne so bile razmere v slavonskih ravninah. Tam je bilo korito nizko, širše, razcepljalo se je v številne rokave in rokavce v teh so nastajale naplavine, usedline in brodovi, ki so morda po spretnosti brodarjev v tesneh ušli ostrim skalam, so tu pogosto nasledili.

Tudi tu so storili, kolikor se je pač dalo. Brodniki so morali z dolgimi drogovi sami rušiti in odstranjevati nastale naplavine. V tesneh pa so predstavljale najnevarnejšo oviro brzice, slapovi, ogromne skale, ki so se zvalile z visokih bregov v sredo struge, ter ožine kjer so spretni roke komaj rešile dragoceni tovor in življenje brodnikov. V tej dobi je bilo napravljenega mnogo regulativnega dela prav v tesneh, kot na primer v Berdajsovem grabnu, pri Koritniku, v Renkah in drugod.

Razstrelili so nevarno skalovje, napravili 4072 klafter — (2737 metrov) vlačilne steze za volovsko vprego, da so potegnili brodove proti toku do lažje zmagljivih tokov.

Za to pot so obstružni posestniki morali odstopiti svet v širino treh klafter, skoro 6 metrov sveta, ki so ga morali vključiti v vlačilno pot vzdolž reke na obeh straneh. Nadzirati so morali in vzdrževati vsak svoj odsek ter skrbeti za utrjevanje obrežja, ki je moralo biti zasejano z belo vrbo, katere korenine, kot je znano, izvrstno vežejo zemljo.

Če je kdo pot zanemaril, je moral odstopiti še nadalje tri klaftre. Vsa regulativna dela, za katera je napravil načrte inž. poročnik Ernst W. Durchlasser, so stala težkih 200.000 goldinarjev. V niz raznih, s to vsoto izvršenih naprav spada tudi 480 klafter (855 m) dolgi kanal na Ljubljani blizu Vevč, ki je imel devet zatvornice. O njem imamo strokovno poročilo izvedenca Tobije Gruberja, ki pravi, da se ta kanal za brodarstvo zaradi številnih zatvornic ni obnesel. Za Gruberjevega časa je bil ta kanal že popolnoma razsut in opušen. Načrti za obnovo vitev pa so zaspali v fasciklu.

Leta 1737 je ogromen zemljski usad pri Prusniku, kjer stoji dandanes blizu Zagorja Potiorekov gradič, savsko strugo skoro zaježil. V tem nekako 450 metrov dolgem predelu je zaradi tega nastala ena najbolj nevarnih brzic, ki še danes našim kajakašem kakšno neprijetno zagode.

Sava je tu "na jezu", brzela s hitrostjo 3.5 do 4.0 m na sekundo. O delih v tem odseku imamo podrobne zapiske. Zadol- stuje naj navedba, da so tu korito nekoliko poglobili, regulirali ter s tem omogočili vsaj brodu, da je olajšan tovara, ki so ga morali znositi na drugi konec brzice, brez resnejše nevarnosti minil deroči predel.

Istočasno v letih 1736 do 1737 so zadovoljivo odstranili tudi brzice pri Zidanem mostu, v Renkah in nevarne skale med Renkami in Zagorjem.

Zgradili in mestoma v živo skalo preložili so tudi vlačilne steze. Vsa ta dela so služila smotru, poživiti trgovino in vojaškim transportom med kraljestvom Ogrskim, Hrvatsko, Slavonijo in Srbijo ter Jadranskim morjem in Italijo. Vzdrževalni nadzornik Anton Hauptman je moral vsako leto po dvakrat pregledati vso pot in sicer po spomladanskem in jesenskem deževju od Vrhnike do hrvaške meje. V pomoč mu je bil izvedenec za kanalarje in zatvornice Stefan Sili.

Zaradi varnosti prometa in trgovine so med Brodom in Gradiško na obeh straneh do

neke širine izsekali gozdove in postavili stražo.

Deželni glavar grof pl. Auersperg je določil tovarnino, ki je znašala za vožnjo do Kleč ali Kašlja 15 goldinarjev nemške veljave, računano s postaje Mokrice pri Brežicah, in 9 goldinarjev od Račice pri Zidanem mostu do Kašlja.

Pozneje je bila tarifa precej nižja. Sleherni, ki je prihajal z natovorjeno ladjo ali ki je uporabljaj stranska pota, je bil dolžan, da se je prijavil v Račici, kjer je plačal predpisano vodnino ali vodni col. Prejel je boletu ali uradno potrdilo, ki jo je moral na poziv pokazati nadzornim organom.

Mitničarji so bili spočetka v Litiji, na Prusniku in v Račici. Pozneje, koncem 18. stoletja, so mitnice pomnožili. Glavni uradi so bili v Zalogu, na Prusniku, v Jesenicah pri Savi (onkraj Krški), vmesne mitnice pa so bile med drugimi v Krškem, Račici in Zagorju.

Vlačilna pot pa ni služila zgolj brodarstvu, temveč tudi (Dalje na 4. strani)

Vesele velikonočne praznike želiva vsem Slovincem in Hrvatom!

Vesele velikonočne praznike želimo vsem odjemalcem in prijateljem!

MR. & MRS. AUGUST F. SVETEK
478 EAST 152nd STREET CLEVELAND, OHIO

Želim vsem vesele velikonočne praznike

JOSEPH PERME
Slovenski krojač

15515 Waterloo Road
Izdelujemo moške obleke po najnovjšemu kroju. Trpežno in fino obleko dobite po zelo zmernih cenah v vaše zadovoljstvo

Vesele velikonočne praznike želimo vsem odjemalcem in prijateljem!

MANDEL HARDWARE COMPANY
15704 WATERLOO ROAD IVANHOE 6632

Polna zaloga barve za zunaj in znotraj. Umetna gnojila. Travno seme, vrtno orodje. Velika izbira gramofonskih plošč — slovenske — hrvatske — ameriške, kakor tudi v vseh drugih jezikih.

John Bukovnik
Vaš slikar

762 East 185th Street
Ivanhoe 1166

SE PRIPOROČA VSEM ZA NAKLONJENOST

Vesele velikonočne praznike želim vsem rojakom in prijateljem

Vesele velikonočne praznike in obilo piruhov želimo vsem prijateljem in znancem!

FRANK PAULIN
Zanesljiva poštežba za avto
Izvrsten ATLANTIC gasolin in olje
Vogal East 61st in St. Clair Avenue
ENdicott 9104

MOLLY'S TAVERN
7508 St. Clair Avenue

Pri nas vam postrežemo z dobrim pivom, vinom in žganjem in finim prigrizkom. Se priporočamo za obisk Vesele velikonočne praznike želimo vsem obiskovalcem in prijateljem!
M. FUCIĆ, lastnik

GEO. KOVAČIČ
6314 St. Clair Avenue
v Hrvatskem domu
Brivnica

Vesele velikonočne praznike želimo vsem obiskovalcem in prijateljem!

Vesele velikonočne praznike želimo vsem odjemalcem in prijateljem!

ANTON STANIČ
1225 NORWOOD ROAD — HENDERSON 9061

Polna zaloga grocerije in mehkih pijač. Se priporoča.

Vesele velikonočne praznike želimo vsem.

MODIC'S CAFE
6201 ST. CLAIR AVENUE
Izvrstno pivo, vino in žganje
HEnderson 9103

MR. & MRS. L. ZUPANČIČ
1140 EAST 67th STREET
Grocerija
HEnderson 0336

Vesele velikonočne praznike želimo vsem odjemalcem in prijateljem!

Se priporočamo, da si nakupite dobre grocerije pri nas. Imamo veliko izbero.

MR. in MRS. ANTON PETKOVŠEK
965 ADDISON ROAD
HEnderson 4893

Žganje — pivo — vino

Vesele velikonočne praznike želimo vsem odjemalcem in prijateljem!

Vesele velikonočne praznike želimo vsem odjemalcem in prijateljem!

Pri nas boste vedno dobro postreženi kolikor nam dovoljuje vojna postava, in upajmo v skorajšnjo zmago U. S. A.

JOSEPH TREBEC
Meat Market
1423 EAST 55th STREET
HEnderson 1559

ANDREW RUZIK
6704 ST. CLAIR AVENUE
Brivnica

Vesele velikonočne praznike in obilo piruhov želimo vsem prijateljem in znancem!

JOE ZALOKAR
911 ADDISON ROAD
Gostilna

Pri nas dobite vedno dobro pijačo, 6% pivo, vino in žganje ter dober prigrizek. Ob priliki se oglasite pri nas in postregli vam bomo najboljše.

Vesele velikonočne praznike in obilo piruhov želimo vsem prijateljem in znancem!

Kadar je kaj narobe z vašimi vodnimi cevmi, pokličite nas. Vedno garantirano delo.

MICHAEL CASSERMAN
Plumbing, Heating and Repairing
18700 Shawnee Avenue
Ivanhoe 3877

Želimo vesele velikonočne praznike vsem!

CARL RIHA
Krojač
15312 WATERLOO ROAD

Delamo nove obleke in popravljamo stare
Cistimo in likamo

Vesele velikonočne praznike in obilo piruhov želimo vsem prijateljem in znancem!

Najboljši sladoled dobite vedno pri nas. Se toplo priporočamo za naklonjenost.

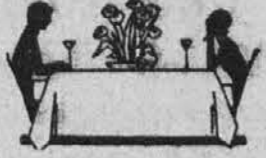
FRANK LAURICH

15601 Holmes Avenue

Vesele velikonočne praznike in obilo pirohov želimo vsem prijateljem in znancem!

OBIŠČITE NAŠO GOSTILNO na 16901 Grovewood Avenue

Našim gostom bomo vedno postregli z dobrim svežim pivom, pristnim vinom in žganjem terokusnim prigrizkom. — Odprto do 2:30 zjutraj.

Prav vesele velikonočne praznike želimo vsem!

JOSEPH & FRANCES KERN

VENETIAN BLINDS CURTAIN RODS

ST. CLAIR WINDOW SHADE CO.

6532 ST. CLAIR AVENUE
ENdicott 3154

Window Shades and Wall Paper
Shade Manufacturers and Cleaners

Prav vesele velikonočne praznike želimo vsem!

RUDY'S MEAT MARKET

4506 Superior Avenue

HENDERSON 8638 AGNES BUKOVEC

Vesele velikonočne praznike želimo vsem!

Se priporočamo, da si nakupite pri nas najboljšega, svežega in doma prekajenega mesa.

ANTON IN ANČKA LUZAR

6723 ST. CLAIR AVENUE

Gostilna

Pri nas dobite vse vrste dobro žganje, dobro pivo in vino in dober prigrizek. Ob priliki se oglasite pri nas

želimo vesele velikonočne praznike vsem!

KOMIN'S PHARMACY

6430 ST. CLAIR AVENUE — Vogal Addison Road

Slovenska lekarna — nasproti SND

Želimo vsem našim znancem in prijateljem vesele velikonočne praznike, ter se priporočamo za obilen obisk.

PETER KEKIC

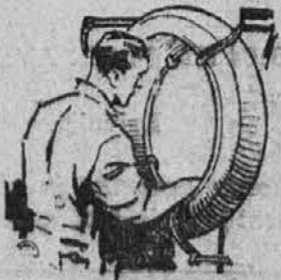
6622 ST. CLAIR AVENUE

Gostilna

Želimo prav vesele velikonočne praznike vsem obiskovalcem in prijateljem!

Pri nas dobite vedno dobro vino, pivo in žganje. Se priporočamo za nadaljni obisk.

Vesele velikonočne praznike želimo vsem!

CENTURY TIRE SERVICE

Joseph Doygan, lastnik

15300 Waterloo Road

Vogal Calcutta Ave.
Telefon: KEnmore 3536

Imamo vse potrebščine za vaš avtomobil. Licencirana postaja za pregled tajerjev.

SAVA - NEKDAJ VAŽNA CESTA

(Nadaljevanje s 3. str.)

kot pot, na kateri so pobirali popotni denarčič od pešcev in vozov. Od Zaloga do Krškega si moral plačati 34 krajcarjev, od Krškega do Siska pa goldinar 80 krajcarjev. V Prusniku je uprava zgradila velike hleve za vole ter vse skupaj oddala v najem.

Marija Terezija je določila tovarnino od centa (Sa cent) od Siska do Krškega na 13 krajcarjev, od vedra (Sa vederu) pa 13 krajcarjev. Poklicni brodniki, brodarji ali ladjarji so potrebovali za to pot debelih osem dni, od Krškega do Zaloga pa šest dni. Zaslužili so od centa 11, od vedra 11 in pol krajcarjev, za drugo pa 25 goldinarjev; navzdol od Zaloga do Krškega 5 goldinarjev 55 in pol krajcarja, odtod do Siska pa 26 goldinarjev.

Brodarske sodne stvari je obravnaval urad na Prusniku, ki je bil podrejen okrožnemu uradu in deželnemu glavarstvu v Ljubljani. Za udobno prevažanje so zgradili tudi skladišča v Zalogu, v Krškem in v Sisku, čijih upravniki, "speditorji", so bili podrejeni in odgovorni uradu na Prusniku.

Na Ljubljani so vozili dokaj veliki brodovi, ki so imeli do 300 centov nosilnosti. Ljubljanski magistrat je leta 1564 kupil devet takih brodov za 9 tisoč goldinarjev. Za les takega broda so zahtevali leta 1598 mimo 90 goldinarjev še suknjič iz dobrega blaga (lodna). Manjši brodovi z nosilnostjo 40 centov so imeli obliko v dolžino potegnjenega korita in so bili last ceha "Malih brodarjev". V tem cehu je bilo okoli leta 1599 na Vrhniku 60 brodarjev, na Igu, v Podpeči in Ljubljani pa po trideset.

Za časa Valvazorja so brodarji po Savici čalni, ki so bili podobni svinjskim koritom, iz česar je omenjeni zgodovinar inačil na ime Sava (korito — Sautrog, torej Sau — Sava).

Ravnala sta ga dva človeka, nosilnost čolna pa je bila 30 centov.

Ko pa je postala Sava z regulacijo plovnejša, je dobil brodič smotrenjšo in lepšo obliko. Rilec se je spredaj v lahnem loku dvignil v višino moža, na krmu pa je bil nekoliko ožji in manj zvit.

Skušali so sicer uvesti še kako drugačno obliko, toda vedno so se vrnili k stari, ki je naravi reke še najbolj odgovorjala.

Gabrijel Gruber je na primer poskušal celo z jambori in jardi, pa je ustrelil mimo.

V tej dobi so prevažali v glavnem vino iz Hrvaškega in z Dolenjskega proti Ljubljani. Vojne v Evropi, tako na pri-

mer turška vojna 1788 in sledeče leto vojna med Francijo in Italijo, so dale tovorom na Savi drugo vsebino. Gabriel Gruber je predložil leta 1784 načrt za temeljito in sistematično regulacijo Save v etapah. Njegovo delo je po večini izvršil Ljubljčan Jožef Semerl (roj. 1752)

Semrlovi načrti so savsko strugo temeljito spravili v red. Njegova delavnost je segala tja do Zidanega mosta. Promet se je pocenil, kar kaže najbolj, da je državni erar pri vojaških transportih v času od 1. julija 1799 do zadnjega junija 1801 prihranil 156.368 goldinarjev na vozniinah. Uredba z najvišjega mesta 11. julija 1803 je naročila, da se regulira Sava tako, da se bo lahko vršil promet z velikimi ladjami.

To naročilo pomeni začetek in izvedbo številnih in važnih naprav, proti katerim so prejšnje skoro igrača. V glavnem je bila temeljito preurejena vlačilna pot skozi do hrvaške meje. Višek v tem sklopu dela, ki se je vršilo z nekakšno mrzlično navdušenostjo, je pod cesarjem Jožefom II. silna ideja, ki bi zvezala Jadransko morje in glavno mesto monarhije z mrežo vodnih poti.

Do izvedbe tega velikega zasnutka sicer ni prišlo, toda povzročil je, da so kot pripravo začeli regulirati vse večje reke bivše monarhije tako na primer Kolpo v sklopu s Savo, Savinjo, Dravo in Muro. Načrt je bil za tisto dobo nezasišan in bi še danes predstavljal mobilizacijo kapitala in delovnih sil za celo desetletje.

Proračun te smeje transalpinske vodne zveze z osrčjem monarhije je znašal nad dva milijona goldinarjev. Prav zaradi ogromnih stroškov in nekaterih drugih nepremostljivih zaprek je ta genialni zasnitek, ki ga je mogel ustvariti predrzen duh, podlegel vedno veljavnim zakonom možnosti.

Tem bolj pa so se oklenili nadaljnje regulacije Save. Kmalu je lahko pripeljal ogrski brod, barcella, 800 do 1000 centov tovora do zagrebškega mostu in celo do že omenjenih Jesenic.

Okoli leta 1800 je plul mimo Siska že brod s 5000—6000 centi do Donave. Od Jesenic na kranjski meji so priplule kranjske "domabase" z blizu 300 centi tovora do same Ljubljane. Tačas so začeli ploviti tudi po Savinji do Celja. Dotlej so prevažali po Savinji navzdol le v glavnem sodčke z apnom na splavih.

Vesele velikonočne praznike želi vsem odjemalcem in prijateljem

Double Eagle Bottling Co.

JOHN POTOKAR, lastnik

6511-19 ST. CLAIR AVE.

HENDERSON 4629

Hitrost človeške govornice

Po statistiki nekega norveškega psihologa govore Francozi najhitreje. Nemeck izgovori v minuti okrog 250 zlogov, Francoz pa v istem času približno 100 zlogov več. Anglež spravi na minuto samo 230 zlogov iz sebe.

Rusi so še počasnejši, ker izgovore povprečno kvečjemu 200 zlogov.

Takoj za Francozi so na vrsti Japonci, ki se ponašajo s 310 zlogi v šestdesetih sekundah. — Kar se tiče jezikov primitivnih ljudstev, pravi Norvežan, da jih belokožci deloma bolje in hitreje govore kakor ta ljudstva sama, ki so v gorvorjenju večinoma malo počasna, čeprav bi se našemu človeku to govornjenje zdelo pravo hitro klepetanje.

PRAVILNO RAVNANJE Z VOLNENIMI REČMI

Volnenih nogavic, rokavic, žemperjev nikoli ne peri v vroči vodi, kakor tudi ne volnena blaga, trikoja in podobnih reči. Zato si pripravi vedno mlačno vodo, in to precej vode, ker moraš take reči tudi izpirati le v mlačni vodi, če hočeš, da bodo res dobro in pravilno oprane.

Topla ali celo vroča kakor tudi mrzla voda škoduje volni. Posebno pletenine se pri pranju kaj rade uskočijo, in to prav zaradi napačnega pranja.

Tudi pletenine in volnenih oblek pri pranju ne ožemaj, temveč samo otisni in jih pusti najprej, da se malo odtečejo. Nato jih zavij še v brisače, da tako osušiš vse blage.

Pletenine nato raztegni v prvotno obliko, obesi na obešalnik in na prepri, da se dodobra posušijo.

Volnene tkanine, katere moraš zlikati, pa likaj še vlažne in vedno narobe in ne na lice. Tudi svilenih tkanin ne peri v vroči ali mrzli vodi, marveč vedno v mlačni.

Če hočeš, da se bo oprana svila lepo svetila, dodaj zadnji vodi kocko ali dve sladkorja. Sladkor moraš dobro raztopiti in zmešati, da se v vodi pravilno razdeli, ker sladkor tkanino hkratu malo poškrubi, pa se svila potem lepše da zlikati.

Da se škrobljeno perilo sveti, primešaj k škrobu malo boraksa in nekaj zrn soli ter dobro zmešaj, da se oboje stopi. Zato je najbolje, da najprej raztopiš sol, potem boraks in nato šele škrob.

Na seji Academie Francaise je Viktor Cousin ves navdušen ponosno izjavil:

"Propadanje francoskega jezika se je začelo leta 1789."

"Ob kateri uri, če smem vprašati?" je povprašal pisatelj Victor Hugo.

Vsem pevcem, staršem in kulturnim delavcem ter mojim odjemalcem želim vesele velikonočne!

»SEME'S CAFE«

6507 St. Clair Ave.

LOUIS SEME, lastnik

MRS. ROZI ZDESAR

687 EAST 200th STREET

IVanhoe 3788

Polna zaloga barv za zunaj in znotraj

Sedaj bo čas za barvanje. Mi imamo najboljšo barvo kakor tudi vsakovrstno vrtno orodje.

Vesele velikonočne praznike želimo vsem odjemalcem in prijateljem!

MR. & MRS. LOUIS OSWALD

17205 Grovewood Avenue

IVanhoe 7618

Želiva vsem odjemalcem in prijateljem vesele velikonočne praznike in se priporočava za naklonjenost.

THREE CORNERS CAFE

1144 East 71st Street

A. KAVCNİK — J. LEVSTIK

Vesele velikonočne praznike in obilo pirohov želimo vsem prijateljem in znancem!

Priporočamo se, da nas obiščete za praznike. Postregli bomo z dobrim pivom, žganjem in vinom terokusnim prigrizkom.

Vsem mojim odjemalcem se iskreno zahvaljujem za naklonjenost in se priporočam v bodoče.

Prav vesele velikonočne praznike želi vsem

OGRIN'S SHOE HOSPITAL

ANDREW OGRIN, lastnik

18508 Shawnee Avenue

Vesele velikonočne praznike želi vsem odjemalcem in prijateljem in se priporoča

FRANK KURE

16021 Waterloo Road

KEnmore 7192

Izvršujemo vsa dela, spadajoča kleparski stroki. Popravljamo vsakovrstne forneze. Se priporočamo. Cene zmerne.

EAST 61st ST. GARAGE

FRANK RICH, lastnik

Želimo prav vesele velikonočne praznike vsem obiskovalcem in prijateljem!

Kadar potrebuje vaš avto popravila ali novo barvo, obrnite se do nas. Delo točno in jamčeno.

J. METELKO, O. D.

6417 St. Clair Avenue

v Slovenskem narodnem domu
Vhod pri avditorijuVesele velikonočne praznike želimo vsem odjemalcem
in prijateljem!

Prav vesele velikonočne praznike želita

EMERY & LOUISE KRIZMANNIGHT CLUB
LIKER

Pivo v zabojih — Odprto do 2.30 zjutraj

961 Addison Road

ENdicott 9193

Standard and other Beers by the Case

ANTON MARTINČIČ

5919 Prosser Avenue

Grocerija in mesnica

Vesele velikonočne praznike želimo vsem odjemalcem
in prijateljem!

Kdor hoče imeti za velikonoč kozarec dobrega vina, naj se oglasi pri nas.

JOHN KRAMER'S

BONDED WINERY

5303 St. Clair Avenue

Vesele velikonočne praznike želimo vsem obiskovalcem
in prijateljem!**BACH'S BAKERY**

"Where Quality Counts"

7108 St. Clair Avenue

ENdicott 4770

A. A. BACH AND SON

Vesele velikonočne praznike želimo vsem odjemalcem
in prijateljem!

Se zahvaljujemo za vašo naklonjenost in se priporočamo v nadaljnjo naklonjenost.

MR. & MRS. JOE BELAJ

GOSTILNA

3304 St. Clair Avenue

HAVE ONE WITH ME

Pri nas dobite vedno najboljšo pijačo, pivo, vino, zganje ter dober prigrizek. Prijazno se priporočamo, da nas rojaki obiščejo.

Vesele velikonočne praznike želimo vsem gostom in prijateljem!

VITAMINI

Poleg beljakovin, tošč, ogljikovodikov, vode in rudninskih snovi uživamo s hrano še vitamine. Imenujejo se tudi akcesorijne ali pomožne redilne snovi. Dobivamo jih v jako malih množinah s svežo zelenjavo, sadjem, jajci, mlekom in mesom. Oni so edine organske snovi, ki ne izgorevajo v telesu. Pomanjkanje vitaminov se javlja kmalu v raznih obolenjih in manjši odpornosti organizma napram infekcijskim boleznim. Značilno je, da že v malih množinah ugodno učinkujejo, dasi ravno kot viri energije ne pridejo v poštev. Lahko jih uživam v poljubni množini brez zlih posledic. — Natančno jih še ni bilo mogoče raziskati, ker jih do danes še niso mogli izolirati in kemično razstaviti.

Poizkusi so dokazali, da živalski organizem ne more proizvajati vitaminov, marveč jih sprejema z rastlinsko hrano. Rastlina je nekaj kemičnega laboratorij, ki jih gradi. Znanost se je začela baviti z vitamini in njihovimi učinki šele v novejši dobi. Evropski narodi so uživali večinoma mešano hrano, vsled tega pri njih ni bilo opaziti izprememb, ki jih povzročijo pomanjkanje vitaminov. Šele med vojno in prva leta po njej so se pokazale posledice neprimerne prehrane v raznih težkih obolenjih n. pr. skorbutu, pri otrocih, zlasti dojenčkih rahitis, krhke kosti in splošna izčrpanost organizma.

Na podlagi teh opazovanj, raznih poizkusov in izsledkov delimo vitamine v 3 skupine: v vitamine A, B in C.

Nekateri znanstveniki razlikujejo še več vrst, ki pa so si med seboj tako podobne, da jih je težko ločiti.

Zdravniki na daljnem vzhou so že več desetletij opazovali živčna obolenja, splošno oslabelost, nestalno hojo in slednjic onemoglost in smrt pri revnejših slojih. Dolgo si niso mogli tolačiti vira te bolezni in so sprva mislili, da ji je vzrok infekcija. Šele z natančnejšimi raziskavanji in poskusi so zasledili vzrok bolezni v pomanjkanju vitaminov. Glavna prehrana revnega prebivalstva Azije je riž. Kakor je znano, se ta lušči in polira. S tem se odstranijo otrobi, srebrna mrenica, ki pokriva riž in z njo tudi vitamine. Teh je največ tik za lupino. Slabo hranjeno ljudstvo je umiralo za težko boleznijo, ki jo je samo nazivalo beri-beri, kar znači neko vrsto hindostanskih ovc z zibajočo hojo. Vsled splošne oslabelosti bolnikov je opažati pri njih posebno hojo, ki sliči oni omenjenih ovc. Od-

tođ tudi ime bolezn. Beri-beri so začeli zdraviti tako, da so hranili bolnike z neoluščenim rižem. Kmalu so se pokazali ugodni uspehi. Vzrok ozdravljenja so pripisovali posebni snovi v riževih otrobih, ki so jih nazivali vitamine (vita—pomeni življenje, amin pa dušikovo snov). Ker so s temi vitamini ozdravili živčno bolezen beri-beri, so jih imenovali antineuritične vitamine (nerv-živec) ali vitamine B.

Največ jih dobimo v rastlinskih semenih in sicer v kalčku svežih jajcih, glivicah kvasovin perifernih semenski plasti, v kahl, v staničnini živalskih jeter in možganov. V malih množinah se nahaja vitamin B v mleku.

Tudi skorbutu je vzrok neprimerna prehrana. Na ladjah in dolgih ekspedicijah so skoraj edino živilo razne konzerve. Torej samo prekuhana hrana. Vitamini pa so občutljivi za visoko temperaturo. Če je živilo na njih še tako bogato, jih izgubi pri dolgotrajnem kuhanju in sušenju. Ravno iz tega vzroka priporočajo zdravniki uživanje sirovega sadja in sirovih rastlinskih sokov.

Zgodovinarji nam že poročajo o skorbutu za časa dolgotrajnih obleganj, ko je primanjkovala prebivalcem mešana in zlasti sveža hrana. Skorbut se javlja v krvavitvah podolžne staničnine, rahljanju zob in krhke kosti. Če ni pravočasne pomoči, zgine vse telo. To bolezen lečijo, kakor že omenjeno, s svežo zelenjavo in sadjem. Tu so zasledili potom poizkusov antiskorbutične ali vitamine C. Nahajajo se v staničnini vseh svežih rastlin in v tkanini svežega mesa. V manjših množinah so tudi v mleku.

V začetku 20. stoletja se je razpasla navada umetne prehrane dojenčkov. Z materinim mlekom črpa dete energijo in moč za vse življenje. Vsaka kapljica tega mleka je zlata vredna. Žal, še danes ne vedo matere tega ali pa opuščajo dojenje iz komodnosti. Zato obole dojenčki, ki so hranjeni večinoma z umetnimi mokami in kravjim mlekom za tako zvano angleško boleznijo ali rahitido, ki jim lahko pusti težke posledice za vse življenje n. pr. ukrivljeno hrbtenico, krive noge, dvojne členke na rokah in nogah, takozvana kurja prsa, zožene medenice, kar je nevarno pri deklicah, slabe zobe itd. Za rahitidom oboleli dojenčki se ne razvijajo normalno, so zelo slabokrvni in podvrženi raznim infekcijskim boleznim. Primanjkuje jim gotove snovi — vitamini. Ti se tope v tošč. Zato jih dobimo največ v rastlinskih in živalskih toščah. Nahajajo

se v mleku, maslu, ribjem olju ter rastlinah in sadju. Umetno hranjenim otrokom se izboljša rahitida v letnem času, ko imajo krave poleti svežo pašo in preidejo vitamini iz rastlin v mleko.

V toščih topljive vitamine imenujemo antirahitične ali vitamine A. Za rahitido obolelega otroka je nemudoma peljati k zdravniku, ki odredi pravilno zdravljenje. Čim prej se bolezni zdravi, tem lažje so posledice ali pa sploh izginejo.

Znanost o vitaminih napreduje z vsakim dnem. Na podlagi novih izsledkov se izboljšuje ljudska prehrana. Ta pa ne sme ostati le zanimanje in skrb samsameznikov, temveč vseh slojev, da vzraste zdrav, čil in krepak rod.

Lepotičje imate doma v kuhinji

Francozinje pravijo, da imajo vse, kar potrebuješ za nego lepote, doma v kuhinji, odnosno v jedilni shrambi. Zato ni treba kupovati drago lepotičje.

Kadar čutiš, da ti polt vene in de se ti začnajo delati gubice, vzemi sveže masti in jo počasi razgrej. Potem ji primešaj 20 do 30 kapljic bencojeve tinkture ter dobro raztepi. Ko postane ta zmes mlačna, si namaži z njo obraz in jo pusti na obrazu četrt ure.

Polt si osvežiš in zravnaš gubice tudi s sirovim rumenjkom. Obraz in vrat si umij s toplo vodo in mastnim milom, oplakni ju s hladno vodo in dobro osuši z brisačo. Nato razmaži po obrazu in vratu dva sirova rumenjaka. Le po očeh ne smeš mazati. Potem počakaj pet do deset minut, ne da bi med tem govorila ali se smejala. To se pravi, da se obraz ne sme medtem prav nič gibati. Ko se rumenjak dobro posuši, ga zmij z mlačnim kamilničnim čajem.

Čisti med, ki mu pridenes žličko limonovega soka, napravi kožo nežno in preprečuje gube.

Zelo dobro za obraz je sirovo sveže mleko. Z njim si namažeš obraz zjutraj in zvečer ter puščiš, da se mleko na obrazu posuši. Ko je mleko suho, ga zmiješ z vato, namočeno v močnem kamilničnem čaju.

Za utrujene oči je dobra kuhinjska sol. Deni v vodo nekoliko kuhinjske soli. Ta raztopina je najboljša kopel za oči in sicer devaš na zaprte oči obkladke, namočene v tej vodi, in jih puščiš vselej 10 minut na zaprtih očeh.

Izvrsten zobni prašek si napraviš iz pomarančnih olupkov. Te posušiš pri ognju in zdrobiš v prah. Pridaj malo zmlete krede in prha zdrobljenega rmana.

Vesele velikonočne praznike in obilo piruhov želimo
vsem prijateljem in znancem!**Joseph Zele in Sinovi**

POGREBNI ZAVOD

6502 St. Clair Avenue

ENdicott 0583

452 East 152nd Street

IVanhoe 3118

Avtomobil in bolniški voz vedno in ob vsaki uri na
razpolago. Mi smo vedno pripravljene najboljše postreči

Iskrena velikonočna voščila in mnogo piruhov želi vsem

August Kollander

v Slov. Narodnem Domu

6419 St. Clair Avenue

Cleveland, Ohio

KOLLANDER izpolnjuje prošnje za državljanske
papirje, prodaja denarne nakaznice (MONEY OR-
DERS) in opravlja notarske posle.Vesele velikonočne praznike želi vsem ženam in del-
letom ter se priporoča za naklonjenost**Logar Beauty Shoppe**

17216 GROVEWOOD AVENUE

IVanhoe 0645

Vesele velikonočne praznike želimo vsem našim
odjemalcem in prijateljem!**ROSEDALE DAIRY**

Slovenska mlekarija

1083 EAST 68th STREET

HEnderson 4926

James J. Macerol, Prop.

FRANK VIDMAR

1038 East 74th Street

MESNICA IN GROCERIJA

Vesele velikonočne praznike želimo vsem odjemalcem
in prijateljem!Se zahvaljujemo za dosedanjo naklonjenost in se
vam priporočamo za bodoče.Postregli vam bomo najboljše z dobrim mesom
in grocerijo. Posebno za praznike imamo veliko za-
logo.Vesele velikonočne praznike želimo vsem obiskovalcem
in prijateljem!**MR. & MRS. FRANK CERKVENIK**

Gostilna

4502 ST. CLAIR AVENUE

V naši gostilni vedno postrežemo gostom vljudno
in prijazno z okusnim prigrizkom in najboljše pijačo.

Vesele velikonočne praznike želimo vsem

CASS DRUG

Vogal Cherokee Avenue in E. 185th St.

Telefon: KEnmore 2877

Vesele velikonočne praznike želiva vsem!

Re-Nu Auto Body Co.

982 EAST 152nd STREET

zraven Post Office na Five Points

JOHN POZNIK in MAX ZELODEC, lastnika

Mi vam popravimo fenderje in body na vašemu avtomobilu,
da bo kot nov.

DELO GARANTIRANO — CENE ZMERNE

Naš telefon je GLenville 3830

Accidents
WILL HAPPEN

Let us fix 'em

